

Dubbele vergrijzing

We worden steeds ouder en het aantal ouderen groeit gestaag. De zogenaamde dubbele vergrijzing. In 2030 is het aantal 75-plussers verdubbeld tot 690.000. Ouderen willen zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. Dat kan niet zonder hulpverlening en ook niet zonder aanpassing van de woning en woonomgeving. Die aanpassingen en hulpverlening verschillen van persoon tot persoon. Maatwerk is het enige antwoord. De vraag is of en hoe dat doelmatig kan worden georganiseerd.

Aldert Dreimüller

De woning mag niet de beperkende factor zijn om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen. Corporaties zijn zich daarvan bewust en passen woningen aan waar dat mogelijk is. Opplussen in vakjargon. De mogelijkheden zijn beperkt. Veel woning zijn krap bemeten en dat belemmert het gebruik van rolstoelen en andere hulpmiddelen. Deuren zijn te smal, badkamers te klein om van trappen maar te zwijgen. Bij nieuwbouw ligt dat anders. Het aantal nieuw te bouwen woningen is echter te laag om het probleem op te lossen, als de corporaties die al mogen bouwen.

Maar er is een ander probleem. Een woning zonder belemmeringen is een voorwaarde, maar niet de garantie dat de bewoner zelfstandig kan blijven wonen. Het gaat om meer. Het gaat om veiligheid en dienstverlening. Het gaat om de combinatie van wonen, welzijn en zorg, afgestemd op de behoefte van de bewoners. Opwaarderen in vakjargon. De ervaring leert dat de beschikbaarheid van hulp- en dienstverlening, zorg en een veilige omgeving vaak belangrijker is dan de situatie in de woning zelf.

Corporaties die het taakveld wonen-zorg serieus nemen, stuiten op het probleem dat de aanvullende zorg- en dienstverlening versnipperd wordt aangeboden en dat de capaciteit laag is. De oorzaak is gelegen in het woud van regels en wetgeving. We kennen de Welzijnswet, de Wet Gelijke Behandeling, de Wet voorzieningen Gehandicapten (WVG) en natuurlijk de AWBZ, de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten. Verder hebben we te maken met PGB's (Persoons Gebonden Budgetten), het Regionaal Indicatie Orgaan Subsidieregeling Extramurale Dienstverlening (RIO), de ziektekostenverzekeraars die regionaal samenwerken met Zorgkantoren, Thuiszorg en particuliere zorgverlenende instellingen. Een riant bos waar zorgbehoevenden snel verdwalen. Zo ze al niet van de kast naar de muur worden gestuurd.

Corporaties worden dagelijks met deze situatie geconfronteerd. Ze zien hun dure investeringen in de woningen slechts beperkt gebruikt en zoeken naar mogelijkheden om dat te verbeteren. Daarbij streven corporaties er niet naar de aanvullende diensten en zorg zelf te bieden. Wel willen ze bemiddelen. Maar dan moet wel duidelijk zijn waar wat is te krijgen, wat het kost, hoe het wordt geleverd, wat de kwaliteit is enzovoort. Elke corporatie is nu het wiel aan het uitvinden in zijn stad of dorp. En in elke stad of dorp worden weer andere oplossingen bedacht. Bovendien zijn het incidentele oplossingen, waarvan het voortbestaan afhangt van een of enkele personen.

De overheid werkt dit in de hand. In haar wijsheid gebiedt ze corporaties actief bezig te gaan met wonen-zorg en verbiedt ze tegelijk structurele maatregelen. Fuseren met een zorginstelling is verboden en ook is een holding met daaronder een corporatie en een zorginstelling uit den boze. Een joint-venture kan nog net. Woningcorporatie TBV Wonen uit Tilburg is een aantal jaren geleden een samenwerking aangegaan met Zorgcentrum Tilburg zuid (ZTz). De samenwerking loopt voorspoedig en dat heeft geleid tot een personele unie van de Raad van Toezicht en de Raad van Bestuur. Hierdoor is eenheid van beleid, regie en aansturing gerealiseerd. Dit heeft de grootste consequentie gehad voor de stafafdelingen, die nu vanuit een beleidskader aangestuurd worden. Helaas het ministerie is onverbiddelijk en ondanks het feit dat alles in de vorm van een goedgekeurd experiment wordt beproefd, dienen de TBV Wonen en ZTz die vorm van samenwerking te verbreken. Onduidelijk is waarom, duidelijk is wel dat de door TBV Wonen en ZTz gekozen weg model mag staan voor een landelijke aanpak.

Kortom, wonen-zorg is een prestatieveld voor corporaties en zij nemen dat serieus. Het belangrijkste knelpunt is het adequaat en doelmatig leveren van zorg- en welzijnsdiensten. De investeringen in woningen krijgen dan een optimaal rendement. Bewoners varen daar wel bij. Voorwaarde is dat er een bundeling van subsidieregelingen komt en dat de organisatie eromheen structureel kan worden opgezet. Alleen dan kunnen plaatselijke partijen maatwerk doelmatig aanbieden aan gehandicapte en oudere mensen. Op termijn dus aan iedereen. Wat zou daar toch tegen zijn?

Gepubliceerd in Cobouw april 2003.

